

A STRUKTURÁLIS ALAPOKBÓL FINANSZÍROZOTT TERÜLETI ÉS TRANSZNACIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEK VIZSGÁLATA

* * *

TERRITORIAL COOPERATION AND TRANSNATIONAL COOPERATION PROGRAMMES WITHIN STRUCTURAL FUNDS

Témavezető: Illés Iván

Megbízó: Európai Bizottság

Készült: 2005

Az Európai Bizottság közvetlen megbízásából folyó program célja a jelenlegi INTERREG IIIB együttműködési területek és programok elemzése, értékelése és a jövőbeli (2007–2013 közötti) együttműködési területekre, illetve témákra vonatkozó javaslattétel.

A projekt vezető partnere a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja, s további négy országból (Belgium, Németország, Hollandia, Svédország) vesznek benne részt partnerek. A projekt egy hét főből álló Tudományos Bizottság felügyelete mellett folyik, a bizottság tagjai közt osztrák, görög, brit, belga, portugál, francia és svéd szakember található.

A projektben résztvevő kutatók mintegy 600 projektre és több mint 6000 projekt partnerre vonatkozóan végezték el az INTERREG IIIB programok elemzését, amelyből a programok gyakorlatának és végrehajtásának legfontosabb jellemzői leszűrhetők. A tapasztalatok a következő programozási időszak területi alapú együttműködési programjai földrajzi területeinek lehatárolásához és az együttműködések tématerületeinek kidolgozásához nyújt komoly segítséget.

A vizsgálat alapvetően két vonulat mentén zajlott: a kutatócsoportokkal folytatott megbeszélések, a tudományos bizottság véleménye és a Bizottság javaslatai alapján egyrészt a közös vonások alapján lehatárolható

transznacionális régiók meghatározása volt a cél, másrészt a régiók közti kapcsolatok, áramlások, azaz a régiók közti integráció szintje

A kutatás legfontosabb eredményei és tapasztalatai az alábbiak voltak:

- A területi alapú együttműködések az Európai Unió kohéziós politikájának következő, 2007–2013 közti időszakának harmadik legfontosabb célkitűzése lesz, azonban különböző gazdasági okok miatt a támogatásra jogosult tevékenységek köre szűkülni fog. Nagyobb szerepet fog kapni az infrastruktúra és vízgazdálkodás, csökkenni fog a városhálózatok, természeti és kulturális örökség támogatottsága. Ez befolyásolja a transznacionális együttműködések földrajzi lehatárolását és tematikus megközelítését is;
- Az 1994-ben lehatárolt jelenlegi együttműködési területek legtöbbje alkalmas a területi együttműködések szempontjából, azonban bizonyos módosításokra szorulnak, elsősorban az átfedések megszüntetése miatt. A kutatócsapat az együttműködési területeknek a jelenléginél precízebb lehatárolására dolgozott ki javaslatot, elsősorban a vízgazdálkodás, katasztrófa-megelőzés és egyéb szempontok alapján;
- Csökken a javaslat szerint az átfedések, a két vagy akár három területhez is tartozás, és így többszörös támogathatóság lehetősége. Az új felosztás szerint a több mint 3000 NUTS 2-es régióból mindössze 12 jogosult támogatásra egynél több területen;
- Mindezek alapján hat támogatási területet javasolt a projektet végrehajtó csapat, azokon belül 2–5 alprogrammal. Összesen 22 alprogramot tartalmaz a javaslat, ezek legtöbbje közös földrajzi adottságokkal és így azonos identitással rendelkező területekre vonatkozik. Az összes alterület transznacionális jellegű;
- A prioritások számának csökkentése veszélyezteti a komplex területfejlesztési politika eredményességét, az ESDP prioritásainak és a lisszaboni célkitűzéseknek a nagyobbik része kikerült a jövőbeni transznacionális együttműködések közül;
- Amennyiben a projektek száma a jelenleginek negyedére-ötödére csökken, a projektenkénti költségvetés is nagyságrendekkel emelkedni fog. Ha nem lesz 100–120-nál több az összes együttműködési terület projektjeinek száma, akár egyetlen Irányító Hatóság és Titkárság is elég lehet;
- A projektek számának ilyen mértékű csökkenése miatt számos régióban nem lesz támogatásra feljogosító feltétel, ezért a javaslat tartalmaz egy második fajta együttműködési programcsomagot is. Az nem egyszerűen a következő támogatási időszakban már nem támogatható programok visszahozását jelenti, hanem új programok —a lisszaboni célkitűzések megvalósítása, a kis-és közepes méretű vállalkozások versenyképességének támogatása, a turizmus támogatása, közös területfejlesztési stratégiák kidolgozása stb.— kidolgozását;

- A folyók vízgyűjtő területe és a tengerek alapján lehatárolt területeken elsősorban infrastruktúra-fejlesztési projektek folynának, míg a programok másik vonulata kevésbé kézzel fogható projekteket támogatna. Eltérő kell, hogy legyen a két programvonulat finanszírozási rendszere is;
- A „puhább” együttműködések esetében a már működő hálózatokat kell figyelembe venni, a területek mérete és az azokon belüli áramlások intenzitása alapján. Elsősorban a központi és a periférikus területek közti kooperáció erősítése a cél;
- A javaslatban szereplő lehatárolás alapjai főleg a kereskedelmi áramlások voltak;
- A jelenlegi javaslat szerint minden régió két együttműködési területben lenne támogatásra jogosult: egy földrajzi, illetve vízrajzi kritériumok alapján lehatárolt, illetve egy gazdasági szempontok alapján körülhatárolt területen;
- A javaslat szerint földrajzi, illetve vízrajzi kritériumok alapján hat együttműködési terület lenne lehatárolható, míg gazdasági szempontok alapján öt. Ez összesen 11;
- Ami a területi alapú együttműködési programokat illeti, a Bizottság már döntést hozott a prioritást élvező témákról, amelyek a vízgazdálkodás, az megközelíthetőség javítása, a természeti és műszaki kockázatok csökkentése, továbbá a tudományos és innovációs hálózatok támogatása. A javaslat szerint a tudományos és innovációs hálózatok támogatása a programok második vonulatához kellene, hogy tartozzon, melléjük fel kéne venni a támogatható tevékenységek listájára a lisszaboni és göteborgi célkitűzések megvalósításához közvetlenül hozzájáruló tevékenységeket.

A javasolt együttműködési területek a következők:

I. A földrajzi, illetve vízrajzi kritériumok, adottságok és kihívások alapján lehatárolt területek

1. Földközi-tenger

- Nyugati Földközi-tengeri medence
- Adria
- Keleti Földközi-tengeri medence
- Szigetek

2. Alpok térsége

- Nyugati Alpok
- Keleti Alpok

3. Atlanti-óceán peremvidéke

- Középső Atlanti-óceáni partvidék
- Szigetek
- Északi atlanti-óceáni partvidék

4. Északi-tenger és La Manche-csatorna

- Rajna-Maas medence
- La Manche-csatorna
- Északi-tenger és Norvég-tenger
- Elba- és Weser-medence

5. Balti- és Barents-tenger

- Odera- és Visztula-medence
- Déli Botteni-öböl
- Baltikum
- Északi periféria

6. Fekete-tenger

- Felső-Duna
- Középső-Duna és Kárpátok
- Alsó-Duna
- Dinári-hegység
- Fekete-tenger partvidéke

II. A kapcsolatok, áramlások és integráció alapján lehatárolt területek

- Délnyugat-Európa
- Délkelet-Európa
- Közép-Európa
- Északnyugat-Európa
- Északkelet-Európa